

També hi havia misteris en el despatx de Coromines. Un bon dia em va trucar la senyora Carmina Garcia-Roca, persona molt afable que tenia cura de la producció dels volums del DECat i de l'OC, editats per Curial Edicions Catalanes. Em va demanar: «Ferrer, miri d'aclarir què vol dir la creu de mort que hi ha davant de la remissió *Bausà* de l'*Onomasticon*». Efectivament, en l'edició impresa de l'OC, II, 383b4-5 hi apareix el signe tipogràfic conegut amb el nom de *creu de mort* (†) davant del nom *Bausà* que remet a *Bauçà*, nom de lloc i de persona documentat fonamentalment a Mallorca. Jo vaig mirar els originals mecanografiats de l'OC i allí, efectivament, hi havia escrit per la mateixa mà de Coromines la indicació per al tipògraf, que aleshores era el senyor Lluís Crespo, «creu de mort». Davant de l'evidència textual, vaig optar per fer la consulta al mateix doctor Coromines. Ell recordo que em va respondre: «Deu ser cosa del tipògraf». La realitat és, però, que la indicació al tipògraf era escrita per la seva pròpia mà i que ell mateix no havia esborrat el signe de les galerades ni de les compaginades, i així va quedar en el text imprès. És el «misteri de la creu de mort» que forma part també de l'«ardida piràmide» corominiana que, tal com agradava de dir a Salvador Espriu —que, juntament amb Tomeu Rosselló, havia estat alumne de Coromines en les classes de llengua francesa antiga que ell feia a la Universitat de Barcelona en els anys de la República—: «les obres del professor Coromines són més divertides que les novel·les de lladres i serenos». Certament, en el despatx del senyor Coromines, hi havia també misteris dignes de les millors narracions de Sherlock Holmes.

JOAN FERRER

Antic secretari i col·laborador de Coromines
Universitat de Girona

LA MEVA RELACIÓ AMB JOAN COROMINES

La meva relació amb Joan Coromines està estretament lligada a la que ell va mantenir amb el meu pare, Francesc de Borja Moll, que ha quedat força ben reflectida en la seva correspondència, publicada per la Fundació Pere Coromines.¹ Una correspondència que devem a les etapes —seguides, o intermitents— d'allunyament forçat que patiren, i que, tanmateix, resulta fragmentària, no sols per la pèrdua d'un nombre considerable de cartes, sinó també perquè durant molts anys, mantenien sovint comunicacions mitjançant tercers, molt especialment Manuel Sanchis Guarner (l'epistolari del qual amb Coromines durant la seva estada a Mallorca —1943-1959— resultarà sens dubte complementari del que co-

1. *Epistolari Joan Coromines & Francesc de B. Moll* (2000), ed. a cura de Josep Ferrer i Joan Puja-das, pròleg d'Aina Moll, Barcelona, Fundació Pere Coromines, coll. «Textos i Estudis», núm. 2.

mentem), i sobretot perquè, a partir del 1952, sovintejaren les trobades personals durant els sis mesos anuals d'estada de Coromines a Catalunya, que minvaren molt la necessitat de comunicació escrita.

Els dos tenen en comú la dedicació de tota la vida a una obra de gran importància per a la llengua catalana (especialment el DECat i l'*Onomasticon* en el cas de Coromines, i el DCVB en el de Moll), feta essencialment per amor a la llengua —entesa com a principal signe d'identitat de la nostra comunitat lingüística i cultural—, i amb la voluntat de salvaguardar-ne la pervivència. Tots dos eren conscients de la importància de la seva obra —viscuda com a missió, fins al punt que totes les altres activitats que emprengueren, de caràcter científic o assumides per l'exigència del *primum vivere*, apareixien als seus ulls com a secundàries—, i per això es lliuraren a treballar-hi sense estalviar esforços ni sacrificis. La seva amistat, que durà més de cinquanta anys, s'originà i s'alimentà —per damunt de decepcions de vegades greus— en aquest ideal comú de servei a la llengua i a la lingüística.

Val a dir que aquest ideal i la manera de servir-lo és l'única cosa —a part del fet de ser coetanis— que tenen en comú els dos personatges, i així ho vaig fer observar en el pròleg que encapçala l'epistolari² —el qual, al marge d'esquemàtiques notícies de caràcter familiar, gira sempre entorn de temes relacionats amb aquesta devoció comuna: la llengua i els seus problemes; l'Institut d'Estudis Catalans (IEC) i el seu paper d'acadèmia de la llengua; Fabra i la Secció Filològica; purisme i antinormisme, i sobretot l'estat dels treballs de tots dos en cada moment, i les seves angoixes i esperances quant a la possibilitat de dur-los a bon port.

No us cansaré parlant-vos de les diferents etapes de la seva relació, que corresponen a altres tantes etapes de les seves vides —especialment de la de Coromines—, ni tampoc dels fets que la van reforçar o enterbolir en determinades circumstàncies. Remeto els qui hi estiguin interessats al pròleg que ja he esmentat i a la lectura de les cartes, en general prou explícites, i passo a parlar-vos de la meua relació personal amb el nostre homenatjat d'avui, que s'inicià l'any 1953 en el marc del VII Congrés Internacional de Lingüística i Filologia Romàniques.

Aquell congrés —el primer que la Société de Linguistique Romane celebrava després de la Segona Guerra Mundial— tingué lloc a Barcelona, a l'abril de 1953, quan feia pocs mesos que Coromines hi havia tornat per primera vegada amb un permís de mig any de la Universitat de Chicago. I el doctor Badia, que era el secretari del Comitè Organitzador, enrolà per a les tasques auxiliars de l'organització els seus deixebles de cinquè curs de romàniques —entre els quals em comptava—, al-

2. «Tant per l'origen geogràfic i familiar com per les característiques físiques i el tarannà, la formació personal i científica, la família que formaren, la influència que els fets històrics que trasbalsaren el món van exercir en la seva vida, l'estil amb què redacten la seva obra [...] gairebé tot en ells és diferent» (*Epistolari Joan Coromines & Francesc de B. Moll* [2000], p. 6).

guns dels de quart i algun de ja llicenciat. Va ser una experiència inoblidable, que no sabia explicar: conèixer personalment els capparets de la filologia romànica, veure'ls actuar a les sessions, ajudar-los a resoldre petits problemes del seu viatge i de l'estada a Barcelona, posar-los en contacte amb col·legues que no coneixien personalment, rebre'n ofertes de beques d'ampliació d'estudis... A estones, no sabia si somiava o estava desperta.

Durant l'etapa de preparació del Congrés, cada inscripció d'un personatge important que coneixíem a través de la seva obra havia despertat entre nosaltres una gran expectació; però, en el meu cas, el que vaig esperar realment «amb can-deletes» va ser Joan Coromines. M'era familiar des de la infantesa, en què les cartes dels amics del pare exiliats eren rebudes i comentades amb alegria a casa nostra —especialment, les d'ell i les de Joan Mascaró i Fornés, dels quals tots els «Mollets» sabíem que eren amics i protectors del *Diccionari*;³ i en l'aspecte científic, des que a l'estiu de 1947, a punt de començar el setè curs de batxillerat, vaig fer amb el meu pare i amb Sanchis Guarner i la meva germana Francesca un llarg viatge d'enquesta per a l'*Atlas lingüístico de la Península Ibérica* per terres del Principat, que fou el meu viatge iniciàtic en la catalanitat, comparable al que mon pare havia fet l'any 1921 amb mossèn Alcover. Aleshores vaig decidir que em dedicaria a l'estudi de les llengües romàniques, i especialment del català; i al cap d'un any em vaig matricular de primer curs de filosofia i lletres a la Universitat de Barcelona, on dos anys més tard vaig caure en mans del nostre moderador d'avui, que acabà d'inocular-me el virus de la lingüística. De manera que al final dels estudis estava preparada per a l'«impacte Coromines».

No em va decebre. Em va impressionar pel seu aspecte físic —era alt com un sant Pau, en aquell temps: amb quaranta-vuit anys, tenia la prestància que vuit anys més tard Josep Pla definiria dient: «és un home alt, corpulent, vital, un admirable espècimen humà», si bé no presentava encara «la indefectible panxeta de l'home que ha arribat a la maduresa de la vida humana», que segons aquell ja lluïa l'any 1961—, però sobretot m'admirà pel nombre i la varietat d'intervencions que tingué en el Congrés i per la valentia amb què denuncià el règim franquista en un discurs en anglès durant el banquet de clausura que ens deixà garratibats (i que

3. L'amistat del meu pare amb Joan Mascaró durà, con en el cas de Coromines, més de cinquanta anys, i donà lloc també a un epistolari interessantíssim, paral·lel en el temps amb el d'aquest (vegeu Gregori MIR [1998], *Correspondència de Joan Mascaró*, Mallorca, Moll, secció xxx: *Francesc de Borja Moll*: 1a part, vol 1, p. 272-409; 2a part, vol. II, p. 7-130): tots dos comencen l'any 1933, amb motiu de les gestions que Moll fa després de la mort d'Alcover en cerca de suport per al *Diccionari* i a les quals tots dos ajuden tant com poden, i acaben entorn del 1980; comprenen un nombre d'epístoles semblant (223 el Coromines-Moll; 253 el Mascaró-Moll), amb concomitàncies considerables quant a la temàtica, però amb diferències més considerables encara, d'acord amb la gran diferència de tarannà dels corresponents (el tema familiar, per exemple, quasi inexistent en la correspondència de Coromines, té un paper de primer ordre en la de Mascaró).

probablement contribuí a fer que «la qüestió del trasllat a Espanya», que, com deia al desembre de 1952, «continua empantanegada»,⁴ quedés encallada definitivament). Em captivà també pel cas que ens feia als llicenciats recents o imminents que ajudàvem el doctor Badia en l'organització del Congrés, interessant-se pels nostres projectes amb gran afabilitat.

El Congrés va ser el punt de partida de la meua relació personal amb ell, que es desenvolupà amb intermitències durant dues etapes diferents del període que cobreix l'epistolari i en una tercera, durant la qual ells ja no mantenen correspondència.

Durant la primera, que he anomenat «llarga etapa de feina intensa» per part dels dos corresponents, vaig tenir nombroses ocasions de relació amb ell, especialment a causa de l'edició i de nombroses reedicions del seu treball *El que s'ha de saber de la llengua catalana*, que va ser el número 1 de la «Biblioteca Raixa» i donà lloc a diverses peripècies, relacionades amb la censura, amb algun malentès i amb les condicions que Coromines posava per a autoritzar les reedicions de l'obra. Entre el 1954 i el 1962 vaig tenir cura de «Raixa» —i de la resta d'edicions—, precisament a partir d'una carta seva adreçada «als estimats amics Moll i Sanchis Guarner», en què protestava iradament perquè s'havien imprès uns fulls d'*El que s'ha de saber...* dels quals no havia vist proves.⁵ Aquella carta ens va fer comprendre que no podíem continuar fent les coses de manera «multilateral», com fins aleshores, i encara que el meu pare continuà anunciant-li trameses de proves o l'acceptació d'un article que ens oferia per al «Cap d'Any» i demanant-li permís per a les reedicions del llibre, els aspectes tècnics de l'edició els tractava directament amb mi, com la resta dels autors. Això em donà l'ocasió de relacionar-me amb ell per escrit, en comentaris sobre les proves, o personalment, en algunes trobades a Barcelona —a Públics, l'agència de publicitat de Joan Ballester que era la seu del Secretariat de l'Obra del Diccionari, o a casa seva.

D'altra banda, ell ens visità amb certa freqüència a Mallorca, per motius diversos. La primera vegada, pocs mesos després del Congrés de Barcelona, per passar a Sóller, amb la seva esposa, uns dies de vacances —amb una visita prèvia a casa nostra, on ens sotmeté a un llarguíssim interrogatori i prengué mil notes amb vistes al viatge d'enquesta toponímica que projectava per a l'any següent—; després, quan realitzà per etapes, ja dins els anys seixanta, l'enquesta —que li donà l'ocasió de familiaritzar-se amb persones i institucions illenques, com Josep Mascaró Passarius i l'Estudi General Lullia—, i més tard per a activitats derivades d'aquestes relacions (com diferents conferències a l'Estudi General), de les quals es

4. Vegeu la carta núm. 39.

5. Vegeu *Epistolari Joan Coromines & Francesc de B. Moll* (2000), carta 56, del 9 de juliol de 1954, p. 192.

troben rastres a l'*Epistolari*. Entre les vingudes més memorables, hi ha la del maig de 1962, amb motiu de la celebració del final del *Diccionari*, que durà dos dies: aprofitant que amb l'expedició de Barcelona venien, en representació de l'IEC, tres membres de la Filològica (Bohigas, Coromines i Casacuberta) i amb la de València Manuel Sanchis Guarner, la celebració inclogué una sessió de la Filològica que se celebrà a can Moll —fet extraordinari, al qual assistiren, extraordinàriament també, alguns lingüistes convidats, que durant tota l'estada aprofitaren a cor què vols l'ocasió de contacte personal amb els nostres acadèmics); i la de 1965, en què vingué acompanyat d'un grup de deixebles seus americans que ell havia orientat vers la catalanística.

L'interès que havia manifestat pels meus interessos i projectes, i que tant m'impresionà, durant el Congrés de Barcelona, s'intensificà progressivament, fins al punt de fer-me la impressió que feia extensiu a mi l'interès extraordinari que tenia pels seus alumnes (del qual es troben nombroses mostres en cartes al meu pare). M'indicava temes d'estudi que em podien interessar, i fins i tot, el 1965, va plantejar la possibilitat que anés als Estats Units, aprofitant novetats en el sistema de beques, a fer «un any d'estudis, sense obligació d'ensenyar, a la Biblioteca del Congrés de Washington o a la Newberry de Xicago», si bé —afegia— «endeveno grossos inconvenients que possiblement superarien els avantatges»⁶ (i efectivament, jo no podia deixar la feina amb el meu pare malgrat que el *Diccionari* estigués acabat, ni, sobretot, la Càtedra de Francès de l'Institut Joan Alcover —en aquell temps no hi havia la possibilitat de l'any sabàtic—, de manera que, agraint-li molt el suggeriment, no vaig poder seguir-lo). Les manifestacions d'interès augmentaren durant la dècada dels setanta (la segona etapa que he esmentat del període epistolar) quan, allunyat de la Filològica per dissensions amb els companys i alliberat dels sis mesos anuals a Chicago per la jubilació, sentia la necessitat de continuar exercint el seu mestratge. (Suposo que per estimular-me, un bon dia m'envià una carta en què em demanava opinió, per al DECat, sobre l'etimologia d'un mot eivissenc especialment difícil —jo treballava en el meu projecte de tesi doctoral, que acabaria abandonant—; no recordo quin mot era, però sí que me'n donava tres possibles etimologies, absolutament divergents, i que si una era complicada, les altres encara ho eren més. Molt sorpresa, li vaig contestar que no en tenia ni idea, però que em semblava que havia de triar la que li semblés més versemblant, per a no desorientar els usuaris del diccionari.) A partir del 1977, insisteix reiteradament, mitjançant cartes i telefonades, a convidar «pare i filla, o almenys la filla» a visitar-lo per motius diversos: conèixer els materials recollits per al seu estudi del mossàrab balear o els del DECat, participar en uns seminaris que havia organitzat a casa seva amb filòlegs distingits (alguns dels quals són presents

6. Vegeu *Epistolari Joan Coromines & Francesc de B. Moll* (2000), carta 155, del 10 de juliol de 1965.

avui aquí), etc.; però pare i filla estàvem embrancats en les activitats del Congrés de Cultura Catalana, primer, i després en l'agitació de la Preautonomia, i ens era impossible complaure'l. Al juny de 1978 ens envià una llarguíssima carta:⁷ la doctora Maneikis Kniazze (deixeblea seva de Chicago que havia fet la tesi doctoral sobre les *Vides de sants rosselloneses* i que havia vingut a Mallorca amb ell), preocupada per la seva necessitat de col·laboració, li havia enviat l'import d'una beca *fellowship* per si podia convèncer algun estudiós de pujar a Boí aquell estiu i ajudar-lo a redactar una de les dues monografies de què li havia parlat; i afegia: «per què no prova si algú dels Moll podria fer-ho, ja que vostè creu que la monografia balear seria tan important?», i això l'havia encoratjat a demanar-nos que jo anés amb ell i la seva senyora a Boí aquell estiu per ajudar-lo a acabar la monografia, que tenia ben embastada, sobre el mossàrab balear. Ho exposava amb tanta proximitat que ens va commoure, però jo estava embrancada en tasques de diferents comissions de la Preautonomia —la de transferències de l'Estat al Consell Interinsular, i les de Cultura del mateix Consell i de l'Ajuntament de Palma— i m'era impossible deixar-les durant un mes sencer. Ell insistí, i finalment, ho vaig poder combinar per a acompanyar-los durant una setmana.

Fou una estada inoblidable que, per la intensitat de la feina i l'aprofitament de tots els moments del dia, resultava comparable als primers temps de l'estada de mon pare a ca mossèn Alcover: les llargues passejades per l'esplendent Vall de Boí (que li serviren per a parlar-me de mil coses: etimologies de topònims, anècdotes de les seves enquestes, records del seu pare i de personatges diversos...) i la feina intensiva durant hores a l'hotel, etc. També em van fer constatar trets de caràcter que compartia amb Alcover: un cert infantilisme, una tendència a l'arborament —que mai no m'afectà a mi—, que aviat li passava, i era com si no hagués passat res...

Haviem quedat que miràriem d'enllestir, en aquells pocs dies, la monografia sobre el mossàrab balear; però aviat es féu evident que era una empresa impossible. Aleshores em proposà que llegís l'original de l'inici de la lletra B del DECat i li'n donés la meua opinió, i tinguérem llargues converses sobre el text.

Acostumada a l'estil clar i sobri del meu pare, que tant havia lluitat per aconseguir que mossèn Alcover abandonés el seu estil barroc i batallador en la redacció del DCVB, em vaig considerar obligada a exposar-li sincerament algunes objeccions. Ho faig fer, amb certa por de despertar les seves ires, i amb gran sorpresa meua, les va encaixar perfectament. Jo posava en qüestió: *a*) els comentaris «familiars» i els judicis —favorables o desfavorables— que exposava sobre informadors o sobre els personatges que citava; *b*) la necessitat de comprovar certes asseveracions, sobretot respecte a la presència o absència o a la interpretació de certes entrades del DCVB, i *c*) les crítiques massa dures, especialment les adreçades al

7. Vegeu *Epistolari Joan Coromines & Francesc de B. Moll* (2000), carta 213, del 20 de maig.

mateix DCVB i al *Französisches etymologisches wörterbuch* de Walther von Wartburg. Quant al primer punt, va ser evident que els nostres punts de vista eren absolutament contraposats, i ho vam deixar córrer; el segon l'admetia, però adduïa que no tenia temps per a comprovacions (quan li vaig dir que això mateix m'havia dit el doctor Wartburg quan em mostrà els materials del seu diccionari l'any 1956, i que ell s'exposava a rebre crítiques tan dures com les que ara dedicava al FEW; quedà un moment pensatiu, i finalment s'exclamà: «sigui com sigui, no puc dedicar temps a fer comprovacions!»); i respecte del tercer, m'exposà els arguments que després repetí punt per punt en el darrer paràgraf del prefaci del tom I del DECat, datat al 13-XII-1979, i que es poden resumir en la seva frase: «no hi ha progrés en la ciència si no és girant-se d'esquena als qui ens han ajudat a pujar». Sigui com sigui, es mostrà satisfet de les meves observacions i em va fer cas en certs punts concrets. I un vespre em féu solemnement —per escrit «perquè en quedí constància»— una oferta que, venint d'un altre, m'hauria semblat un xantatge: si em quedava tot el mes a revisar el text, em donaria carta blanca per a modificar el que deia del DCVB (per al FEW, no, però tindria molt en compte les meves observacions). Naturalment, li vaig contestar, per escrit també —i estic segura que ell ja hi comptava—, que encara que pogués accedir al seu desig, mai no acceptaria una «carta blanca» d'aquesta naturalesa.

Vaig tornar, doncs, a casa al cap dels vuit dies convinguts, i ell quedà molt content de l'experiència⁸ i continuà insistint en la necessitat de repetir-la;⁹ però no hi vaig poder anar, a causa de l'activitat frenètica de l'etapa preautonòmica i dels preparatius del Congrés de Palma,¹⁰ immediatament després del qual vaig rebre l'oferta de la Generalitat de Catalunya de fer-me càrrec de la Direcció General de Política Lingüística —institució sense precedents, que s'acabava de crear—, que trastornà completament tots els meus plans.

Ja a Barcelona, un dels problemes que el conseller Cahner es proposà de resoldre ràpidament fou el de l'ortografia de l'aranès, que provocava batalles enceses entre «occitanistes» i «espanyolistes» a la Vall d'Aran. En una reunió a l'Ajuntament de Vielha que estigué a punt de convertir-se en camp de batalla, s'acordà de constituir una comissió d'especialistes —de la Vall i de fora— que prepararia unes normes que després presentaríem al poble. La principal autori-

8. Vegeu la carta 215 de l'*Epistolari*, adreçada, en un to jocós inhabitual en ell, «A F. de B. Moll i Aina Moll, Estimats amics i savis i lúcids mestre i guiadora» (per bé que no es pot dir que s'hagués deixat guiar gaire...).

9. Vegeu la llarguíssima i angoixada carta 217, del 25 de febrer de 1979.

10. El XVI Congrés Internacional de Lingüística i Filologia Romàniques se celebrà a Palma, del 7 al 12 d'abril de 1980, sota els auspicis de la Càtedra Ramon Llull, de la Universitat de Barcelona i l'Estudi General Lullà, i em vaig trobar novament —aquesta vegada com a secretària del Comitè Organitzador— al costat del doctor Badia, que n'era president.

tat en la matèria era, sens dubte, Coromines, i per això li vaig escriure convidant-lo a presidir la comissió. Em contestà en una carta adreçada al senyor Miquel Coll i Alentorn (president del Parlament de Catalunya) i a mi, que començava dient que tots dos li havíem fet la mateixa petició respecte de l'aranès, però que li era impossible dedicar ni un minut a res que no fos el DECat, «ni ara, ni d'aquí a un any, ni en molts anys». Naturalment, calgué prescindir de la seva ajuda, i després de molts d'esforços i d'incidents variats, poguérem presentar, a la sala de plens de l'Ajuntament de Vielha, estibada de públic, un llibret amb la proposta de normes i una selecció de textos aranesos que la gent coneixia, i una casset amb la gravació d'aquests textos, recitats per gent de diversos punts de la Vall. La gent escoltava la casset seguint el text en el llibre, i sovint senties exclamar: «això és el nostre aranès!». Aconseguida l'acceptació dels aranesos, el Govern de la Generalitat presentà la proposta al Parlament, i l'ortografia aranesa fou aprovada amb caràcter oficial. El problema estava resolt, i ens havíem tret un bon pes de sobre... Però al cap d'uns mesos, un bon dia m'arriba un sobre voluminós procedent de Pineda de Mar, amb una carta de Coromines que em deia que havia tingut uns dies de calma i els havia aprofitats per a preparar el text que m'adjuntava sobre l'aranès. Naturalment, li vaig haver de comunicar que havia fet tard, i no se'n queixà.

Al cap d'uns anys —jo ja havia tornat a Mallorca—, un dia em telefonà per convidar-me a passar un dia a Pineda, amb ell i en Gulsoy, que també hi era. Ens posàrem d'acord en la data, i m'hi vaig presentar, força intrigada pel motiu d'aquella invitació. Em van rebre amb gran cordialitat, tant ell com la seva esposa i l'amic Gulsoy; anàrem a dinar a un restaurant i tornàrem a casa seva, on quedà satisfeta la meva curiositat: em mostrà l'original del seu treball sobre l'aranès, que aviat publicaria. Era redactat en català, però els exemples eren escrits d'acord amb la seva proposta. Naturalment, li vaig dir que era llàstima que l'ortografia que emprava no fos l'oficial, i que, tenint en compte que les diferències no eren grans, seria d'agrair que fes el sacrifici d'acomodar-s'hi. No hi estigué d'acord, i acordàrem bonament que més valia deixar-ho així, sense plantejar el problema. Ens separàrem cordialment, i al cap de pocs dies vaig rebre una targeta en què es disculpava de no poder complaure'm i em recordava que ell també m'havia demanat una vegada un favor [el de quedar amb ell a Boí] que jo no li havia pogut fer...

El llibre es publicà el desembre de 1990,¹¹ i suposo que molta gent es va sorprendre que no dugués pròleg de cap mena i que no s'hi fes en cap moment al·lusió a les diferències d'ortografia respecte de les normes oficials, però no em consta que ningú hi hagi fet cap al·lusió.

11. *El parlar de la Vall d'Aran: Gramàtica, diccionari i estudis lexicals sobre el gascó* (1990), Barcelona, Curial Edicions Catalanes.

El divuit de febrer de 1991 va morir el meu pare i, tret de l'intercanvi normal de condol i agraïment propi d'aquests casos, ja no tinguérem més contactes directes, si bé intercanviàrem sovint salutacions per mitjà de tercers. Em vaig perdre una darrera oportunitat de retrobar-lo el dia de la inauguració de la plaça Pere Coromines, el 27 d'abril de 1995. Aquell matí jo era a Barcelona per a participar en una taula rodona sobre la situació i el futur del català (quin altre tema podia ser?), a la Fundació Campalans, i vam haver de començar amb un petit retard, perquè alguns participants havien anat a la inauguració de la plaça —de la qual jo no havia tingut notícia. En arribar, els companys ens comunicaren que Coromines, que ja feia força anys que no acudia a cap dels homenatges que li retien, hi havia acudit per honorar el seu pare; que li parlaren de la nostra taula rodona i que, en saber que jo hi participaria, encarregà que em fessin arribar els seus records cordials.

Immediatament em vaig fer el propòsit d'escriure-li per agrair-los... i sempre més lamentaré que, per la meva negligència, no fos a temps de complir-lo.

AINA MOLL
Institut d'Estudis Catalans